

ÇANAKKALE FLORASI Doç. Dr. Ersin Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Onur Esen, Oğulcan Gürbüz Özellikle eski çağlar hakkında bir şeyler söyleyebilmek için elde yazılı belgelerin olması gerekmektedir. Bunlar da sertleşmiş kil veya kayrak taşı üzerine çivi yazılı tabletler, ağaç kabukları, deriler, papirüs gibi materyallerin üzerine yazılı olanlar ve diğerleridir. Bundan dolayı günümüze kadar maalesef bütün belgeler gelememiştir. Anadolu'nun coğrafyasından bugüne kadar birçok uygarlık gelip geçmiş ve bitki örtüsü üzerine önemli etkiler bırakmışlardır. Her ne kadar geçmişten günümüze kadar gelen yazılı eserlerin izini sürmek zor olsa da eldeki yayınlarla bu konuda bir şeyler yazabilme olanağına sahibiz. Bu konuda en iyi örnek Türkiye florası ile ilgili ilk bilgilerin yabancıların ülkemize yaptıkları gezilerde yazdıkları seyahatnamelerinde bulunuyor olmasıdır. Bu seyyahların bitkilerle birlikte, gittikleri ülkelerin drogları, hayvanları, madenleri gelenegörenekleri, ören yerlerini, etnik özellikleri, nüfus hareketleri hakkında bilgiler verildikleri görülmektedir (Yıldırım, 2014). 16. yüzyıl'dan itibaren Orta Avrupa'daki gezginler Osmanlı Uygarlığı'nı tanımak için seyahatlere başlamışlardır. Doğa meraklısı gezginler bu seyahatleri esnasında gördükleri bitkileri, hayvanları seyahatnamelerine tanımlamışlar, adlandırmışlar ve kayıt altına almışlardır. 16. yy botanik araştırmalarını gerçekleştiren ilk kişi Pierre Belon (1517-1564) olup, sırasıyla diğerleri Ogier Ghiselin de Busbecq (1522-1592), Willem Quackelbeen (1527-1561), Hans Dernschwam (1494-1568), Leonhart Rauwolff (1535-1596) adlı kişilerdir. Bu yabancı araştırmacılar dışında Kanuni Sultan Süleyman döneminde baş müftü olan Ebusuud Efendi de bahçe bitkileri üzerinde araştırmalar yapmıştır. Bu kişiler; Osmanlı Devleti'nde botanik araştırmalarını yapan ilk araştırmacılar ve eserleri de ilk floristik çalışmalar olarak kabul edilmektedir (Çetin & Genç, 2014). O günden bugüne kadar da bu çalışmalar giderek artmıştır. Homeros'un İlyada destanında bahsettiği Kazdağları (İda Dağı) ve çevresi çok eski zamanlardan bu yana muhtelif tarihlerde ülkemize gelmiş olan birçok yabancı araştırmacının doğrudan ilgisini çekmiş ve buralardan toplanan materyallerle il florası hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Çanakkale ilinde yapılan flora çalışmaları daha ziyade yukarıda ifade edildiği gibi Kazdağları'nda yoğunlaşmış olup, bu bölgeden bitki örneği toplayan yabancı araştırmacıların başında; Sestini (1779), Sibthorp (1786), Oliver ve Bruguere (1792), Coquebert de Montbret (1792), Clarke (1799-1802), Webb ve Parolini (1819), Aucher-Eloy (1830), Grisebach (1839), Jaubert (1842), Heldreich (1846-1851), Tchihatcheff (1847-1849), Schmidt (1864), Wirchow (1879), Calvert (1880-1882), Schliemann (1881), Sintenis (1883) ve Walter (1955)'dir. Yerli araştırmacılar Karamanoğlu (1955-1961) Edremit Kazdağı Bitkileri isimli çalışmasını Ormancılık Araştırma Enstitüsü Dergisinde yayınlamış ve bu çalışmada Kazdağları'nda tespit ettiği bitkilerin listesini yayımlamıştır. Pamukçuoğlu (1969), Kazdağı Göknarı'nın fitosoyolojik yapısını incelemiş ve 1970-1976 yıllarında Kazdağlarının Bitki Coğrafyası üzerine detaylı bir çalışma yapmış, ancak bu çalışma sadece bitki coğrafyası ile sınırlı kalmıştır. Yine Gemici ve arkadaşları (1993) tarafından Kazdağları florası akademik bir çalışma olarak yayımlanmıştır. Çanakkale İli vejetasyonu Akdeniz ve Karadeniz geçiş iklimine bağlı olarak çeşitlilik arz etmektedir. İl'de orman varlığı il toplam alanının yaklaşık V'sını kaplamakta olup, Kazdağlarının (Ayvacık, Bayramiç ve Yenice İlçeleri) kuzey yamaçları, Biga ve Çan ilçelerinin yüksek kesimleri orman vejetasyonu ile karakteristiktir. Kazdağları vejetasyonunda kuzey bakı ve yükseltiye bağlı olarak belli süksesyon evreleri görülmekte olup, yine yükseltiye bağlı olarak yapraklılardan meşe ve kestane türleri, ibrelilerden kızılçam, karaçam ve endemik göknar karışık bitki birliği oluşturmaktadır. İlde 0-400 mt. Yükseltelerde özellikle kıyı şeridinde kızılçam ormanları yapraklı meşe türleri ile karışık formasyonlar oluşturmakta, bu vejetasyon yapısı batı ve güney kesimlerde maki örtüsü şeklinde (herdem yeşil ya da yaprak döken çalı formları) kendini belli etmektedir. Ayvacık İlçesinin batı kıyı şeridi, Gökeçada ve Bozcaada ilçelerinde garik formasyon şeklinde bodur step çalılıkları ilde göze çarpan step alanlardır. Kazdağlarının kuzey bakısı Çanakkale il sınırları içinde bulunmaktadır. Bu bölgede yer alan Susuzkıy ve Susuz Tepe Çanakkale İli sınırları içinde alpin zonda yer alan vejetasyonları barındırmakta olup, il endemiklerinin yaklaşık %'ni barındırmaktadır. Raporun izleme bölümünde de konu edileceği gibi bu bölgenin bir bütün halinde korunması il biyolojik çeşitliliğinin en önemli konuları içinde yer almaktadır. Çanakkale

İli Biyoçeşitliliği flora grubunda yapılan literatür çalışmalarıyla tespit edilen türler, arazi bulguları ile beraber daha ergonomik bir inceleme yapılabilmesi için tek tablo halinde verilmiştir. İl kayıtları literatür bilgilerine ait derlemeleri yaklaşık 250 yıllık bir geçmişi olan Çanakkale ili flora çalışmaları Kazdağları, Troya ve Skamender bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Çanakkale Biyolojik Çeşitlilik Projesi kapsamında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biyoloji Bölümü tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise literatürde bahsedilen yerler haricinde diğer bölgelere de gidilerek oldukça geniş kapsamlı bir çalışma ile örnek toplanmıştır. Çalışılan bütün örneklerin şahit örnekleri Çanakkale Botanik Bahçesi Herbariyumu (CBB)'nda saklanmaktadır.